

Sirpa Mazarakis

2012

AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON OPINNÄYTE

Opiskelijan ohjeen kehittäminen

Opinnäytetyö

Ammatillinen opettajankoulutus

2012

Sirpa Mazarakis

Työn nimi Ammatillisen perustutkinnon opinnäyte – Opiskelijan ohjeen
kehittäminen

Tekijä Sirpa Mazarakis

Hyväksytty __11___.__4___.2012_____

Hyväksyjä Alla Lemechkova-Toivonen

Tekijä Sirpa Mazarakis

Vuosi 2012

Työn nimi Amatillisen perustutkinnon opinnäyte – Opiskelijan ohjeen kehittäminen

---

TIIVISTELMÄ

Toisen asteen ammatilliset perustutkinnot on uudistettu 2008–2010 ja sen myötä myös opinnäytetyö on muuttunut. Aikaisemmin liiketalouden perustutkinnon opinnäytetyöhön on kuulunut kirjallinen raportointi, joka on voinut olla hyvinkin vaativa. Uudistettujen tutkintojen perusteissa kirjallista raporttia ei enää vaadita. Nimi on muutettu opinnäytetyöstä opinnäyteeksi.

Keväällä 2011 Hyriassa Hyvinkäällä ensimmäiset liiketalouden opiskelijat tekivät opinnäytteensä uudistettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti. Liiketalouden ja tietotekniikan osastolla opettajat olivat tehneet uuden Opinnäytteen ohjeen, jota opiskelijat käyttivät. Kehittämistyönä tehtiin tuolloin tutkimus, jolla haluttiin selvittää onko uusi Opinnäytteen ohje toimiva ja miten sitä voitaisiin vielä kehittää.

Tutkimusmenetelminä käytettiin luotaintutkimusta ja haastattelua. Tutkimukseen osallistui neljä opinnäytettään tekevää opiskelijaa. Opiskelijat pitivät päiväkirjaa siitä, miten he käyttivät Opinnäytteen ohjetta. Heitä haastateltiin kun opinnäytteet olivat valmiit. Lisäksi selvitettiin kilpailijavertailulla muiden oppilaitosten ohjeiden sisältöä etsimällä niistä hyviä malleja.

Tutkimuksen tuloksena selvisi ohjeen kehittämiskohtia. Ohje oli kokonaisuudessaan hyvä. Työsuunnitelman kuvaus puuttui ohjeesta. Opiskelijat halusivat lisää ohjeita lähteiden käyttöön ja kirjallisen ulkoasun muotoon. Ohjetta muutettiin korjaamalla siinä havaittuja puutteita.

Tammikuussa 2012 päivitettyä Opinnäytteen ohjetta on käytetty Hyriassa muiden koulutusalojen ohjeiden kehittämisessä. Seuraavana tutkimisen kohteena voisi Hyriassa olla useiden koulutusalojen opettajien kokemusten selvittäminen siitä, miten hyvin ohjeet toimivat.

Avainsanat ohjaus, opinnäyte, oppimiskäsitys

Sivut 25 s. + liitteet 14 s.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	AMMATILLINEN PERUSTUTKINTO JA OPINNÄYTE	2
3	LOPPUTYÖN OHJAUS	4
4	OPPIMISKÄSITYS	8
5	OPINNÄYTE HYRIAN LIIKETALouden JA TIETOTEKNIIKAN NUORTEN OSASTOLLA	11
6	OPINNÄYTTEEN OHJEEN KEHITTÄMISTYÖ	13
6.1	Kehittämistutkimus	13
6.2	Tuloksia	15
6.3	Ohjeen päivittäminen	17
7	POHDINTA	19
	LÄHTEET	22
Liite 1	Kutsu tutkimukseen	
Liite 2	Päiväkirja	
Liite 3	Opinnäytteen ohje	

1 JOHDANTO

Tein tämän opinnäytetyön opiskellessani ammatillisen opettajan pedagogisia opintoja Hämeen ammattikorkeakoulun opettajakorkeakoulussa. Opinnäytetyöni käsittelee ammatillisen peruskoulutuksen uudistunutta opinnäytettä ja sen ohjausta.

Toisen asteen ammatilliset perustutkinnot on uudistettu 2008–2010 ja sen myötä myös opinnäyte on muuttunut. Suurimpana erona vanhaan on opinnäytteen kokonaan ja kirjallisen raportin jopa kokonaan puuttuminen. Uudistuksen myötä opiskelijan opinnäytteen ohjeistus ja arviointi muuttuvat. Vanhat ohjeistukset ja arviointi ovat keskittyneet kirjallisen raportin tekemiseen. Nyt huomio kääntyy opiskelijan työn tekemiseen, dokumentointiin ja työn esittämiseen.

Hyriassa Hyvinkäällä liiketalouden ja tietotekniikan nuorten osastolla opettajat olivat kokoustaneet uuden opinnäytteen tiimoilta. He olivat kirjoittaneet yhdessä opiskelijalle annettavan ohjeen ensimmäisen version. Hyriassa annetaan useiden alojen ammatillista peruskoulutusta, ja tarkoituksena on, että on yksi yhteinen ohje kaikille opiskelijoille, ja jokaisella alalla on oma koulutusala-kohtainen ohjeensa opinnäytteen tekoon. Kaikille opiskelijoille sopivaa yhteistä ohjetta ei vielä ollut.

Keväällä 2011 kaksi ensimmäistä merkonomiopiskelijaryhmää teki opinnäytteensä uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Toisen ryhmän, asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelman, opiskelijat käyttivät uuden ohjeen ensimmäistä versiota.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten hyvin uusi ohje toimii ja mitä siinä voitaisiin vielä parantaa. Suunnittelin ja toteutin tutkimuksen, jossa haluttiin selvittää onko ohje toimiva ja mitkä kohdat ohjeesta tarvitsevat parantamista.

Tutkimukseen osallistui neljä opinnäytettään tekevää opiskelijaa. Tutkimusmenetelminä ovat luotaintutkimus ja haastattelu. Lisäksi vertailin muiden oppilaitosten ohjeita.

Tässä opinnäytetyön raportissa luvussa 2 selvitän kirjallisuuden avulla mikä on ammatillisen perustutkinnon uudistunut opinnäyte. Luvussa 3 tarkastelen lopputyön ohjausta, ja luvussa 4 selvitän millaiseen oppimiskäsitukseen lopputyön ohjaus perustuu. Aikaisemmasta opinnäytetyöstä ja nykyisestä opinnäytteestä kerron luvussa 5. Luvussa 6 käsittelem tutkimusta ja ohjeen päivittämistä.

2 AMMATILLINEN PERUSTUTKINTO JA OPINNÄYTE

Perusopetuksen jälkeisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija suorittaa ammatillisen perustutkinnon (Opetushallitus 2011a). Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saa ”ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, tukea elinikäistä oppimista ja antaa tarpeellisia tietoja ja taitoja jatko-opintoihin, harrastuksiin ja persoonallisuuden kehittämiseen”. (Opetushallitus 2011b.)

Opetusministeriö päättää asetuksella ammatillisista perustutkinnoista (216/2001). Opetushallitus päättää tutkinnoittain ja koulutusaloittain opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (630/1998 13§). Koulutuksen järjestäjän tulee lain ammatillisesta koulutuksesta (630/1998 14§) mukaan hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelman pitää perustua Opetushallituksen määrittämiin tutkinnon perusteisiin, jossa määritellään tutkinnon ammattitaitovaatimukset (Opetushallitus 2009, 7; 18).

Ammatillisessa peruskoulutuksessa perustutkinto on 120 opintoviikon (myöhemmin ov) laajuinen. Se muodostuu 20 ov ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista, 10 ov vapaasti valittavista tutkinnon osista sekä 90 ov ammatillisista tutkinnon osista. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, yrittäjyysopintoja 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov. (Opetushallitus 2009, 10–12.)

Opiskelun aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa yhden opinnäytteen, joka osoittaa hänen omaa ammatillista osaamistaan. Opinnäyte voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opinnäytteen tekemisen tavoitteena on opiskelijan luovuuden ja innovatiivisuuden kehittyminen sekä ammatillisen kasvun ja työllistymisen edistyminen. Opiskelija esittelee ja arvioi opinnäytteensä suunnittelun ja toteutuksen. (Opetushallitus 2009, 181.)

Opinnäytteen toteutustavasta voi koulutuksen järjestäjä itse päättää (Opetushallitus 2009, 181). Tämä antaa mahdollisuuden hyvin monenlaisiin toteutustapoihin oppilaitoksissa.

Hyriassa Liiketalouden perustutkinnon opetussuunnitelmassa on määritetty opinnäytettä. Se on käytännön työkokonaisuus, jonka työprosessia ja/tai tuotetta voidaan dokumentoida työpiirustuksilla tai suunnitelmilla, valokuvilla, videoilla tai muulla sopivalla dokumentoinnilla. Opinnäytteen dokumentoinnin tulee olla työkokonaisuuteen sopiva. Mikäli työkokonaisuuteen ei kuulu raportointia, niin erillistä kirjallista raporttia ei tarvita. Jos työhön kuuluu raportointi tai dokumentointi, niin ne ovat osa opinnäytettä. Opiskelija kirjoittaa lyhyen kuvauksen opinnäytteestään, mikäli raportointi ei kuulu opinnäytteeseen. (Hyria 2011.)

Opinnäytteen tavoitteet nousevat tutkinnon perusteista. ”Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut osaa toimia erilaisissa asiakaspalvelun, myynnin ja markkinointiviestinnän toimenpiteiden tehtävissä” (Opetushallitus 2009, 9). Opinnäyte on näissä tehtävissä toimimista, työn dokumentointi, sen esittäminen sekä arviointi.

Opinnäytteestä ei anneta erillistä arvosanaa. Perustutkinnon perusteiden mukaisesti tutkinnon osan sisältö ja arviointi on jaettu neljään pääalueeseen 1) työprosessin hallinta, 2) työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta, 3) työn perustana olevan tiedon hallinta ja 4) elinikäisen oppimisen avaintaidot. Myös opinnäyte arvioidaan näiden arvioinnin kohteiden mukaan, koska sen arviointi sisältyy sen tutkinnon osan arviointiin, mihin se kuuluu. Päätötodistukseen merkitään opinnäytteen nimi ja laajuus. (Opetushallitus 2009.)

Tätä kirjoittaessa en löytänyt muuta kirjallisuutta ammatillisen peruskoulutuksen uudesta opinnäytteestä kuin tutkintojen perusteet sekä Internetistä oppilaitosten ohjeita opinnäytteen tekoon. Kauppaoppilaitoksen aikaisempi opinnäytetyö on ollut hyvin samantapainen kirjoitettava raportti kuin nykyisin ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä kirjoitetaan (Uusinäkki 2012). Tästä syystä tarkastelen opinnäytetyön ohjausta ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä ja niiden ohjauksesta tehtyjä tutkimuksia ja kirjallisuutta löytyy paljonkin. Kirjallisuuskatsauksesta vuodelta 2005 (Isohanni ja Toljamo) löytyy 14 tutkimusta vuosilta 1998–2003. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa on toimitettu teos ”Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena – Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja” (2007). Lisäksi on lukuisia ohjeita ja teoksia opinnäytetyön kirjoittamisesta.

3 LOPPUTYÖN OHJAUS

Lopputöitä tehdään ammatillisen koulutuksen kaikilla asteilla sekä yliopistossa. Terminologia vaihtelee hieman, samalla sanalla voidaan tarkoittaa eri asioita. Opetussuunnitelmaperustaisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa käytetään nykyään opinnäyte-sanaa. Ammattikorkeakoulussa puhutaan opinnäytetyöstä. Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden ohjausta on tutkittu ja siitä on kirjoitettu paljon, kun ammatillisen peruskoulutuksen opinnäytteestä ei vielä ole kirjallisuutta. Tarkastelenkin tässä ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjausta, joka on prosessina hyvin samanlainen kuin ammatillisen peruskoulutuksen opinnäytteen ohjaus.

Ohjaus **käsitteenä** on hyvin monimuotoinen eikä sille olekaan muodostunut vakiintunutta vain yhtä määritelmää. Mielestäni lopputyön ohjaukseen sopii Pasasen määritelmä ohjauksesta: ”Ohjaus on vuorovaikutuksellista, merkityksistä neuvottelua, jota parhaiten voidaan kuvata ja myös arvioida dialogin kriteerein” (Pasanen 2003, 23).

Ohjauksesta puhutaan työnohjauksena, tutorointina, mentorointina, potilaan ohjauksena tai neuvojen antamisena riippuen aina siitä, missä yhteydessä sitä käytetään. Aittola mainitsee ohjauksen näkökulmien yhteisiä piirteitä:

- ohjaus on ohjaajan ja opiskelijan välinen molemminpuolinen luottamuksellinen vuorovaikutussuhde
- ohjaus liittyy opiskelijan henkilökohtaisiin, koulutuksellisiin tai ammatillisiin kysymyksiin
- ohjauksen avulla opiskelija oppii arvioimaan ja kehittämään omia vahvuuksiaan suhteessa oman toimintaympäristönsä mahdollisuuksiin
- ohjauksen avulla opiskelija oppii opiskeluaikaisten ja tulevaisuudessa eteen tulevien muutostilanteiden itsenäisen kohtaamisen sekä hallinnan
- ohjaus on ammatillista toimintaa, jossa keskitytään toisen ihmisen elämän tai opiskeluun liittyvien asioiden suunnitteluun ja tukemiseen
- ohjaus on aktiivista toimintaa
- ohjaus on teoriapohjaista ja noudattaa tiettyjä periaatteita ja
- ohjaus tapahtuu aina jossain kulttuurisessa kontekstissa (Leinonen 2007, 47–48).

Nämä kaikki eivät toteudu samassa ohjaussuhteessa samanaikaisesti, mutta tärkeintä ohjauksessa on, että se on sekä ohjaajan että opiskelijan kannalta mielekästä ja merkityksellistä. (Leinonen 2007.)

Nykypäivänä **auttavassa** ohjauksessa ohjattava itse on keskiössä, ja ohjauksella autetaan ohjattavaa itse auttamaan itseään. Ei siis anneta suoria neuvoja ja ohjeita, vaan ohjaus kohdistuu ohjattavaan kokonaisuutena. Häntä autetaan käsittelemään vastuitaan ja ongelmiaan, jotta hän pääsee niissä eteenpäin. Tällainen ohjattavan oman identiteetin vahvistaminen perustuu humanistisen psykologia periaatteisiin. (Pasanen 2003, 11–13.)

Vuorovaikutuksellisessa ohjauksessa ohjaus on prosessinomaista. Ohjaaja on vuorovaikutuksen asiantuntija, ja ohjattavaa pyritään auttamaan prosessoimaan ohjausta koskevaa asiaa keskustelun, dialogin avulla, jotta hän itse sitten voi käsitellä ongelmaansa. Tällainen ohjauskeskustelu sopii hyvin kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen. Myös opiskeluryhmän tai työyhteisön vuorovaikutuksen organisointi on vuorovaikutuksellista ohjausta, kun neuvotellaan ryhmän toiminnoista ja prosesseista. (Pasanen 2003, 13–15.)

Ohjaussuhteen **välineitä** ovat *kunnioitus* ja *empatia*, jotka ovatkin perusedellytyksiä onnistuvalle ohjaussuhteelle. Tuolloin ohjaaja on “olemassa vain ohjattava varten”, ja ohjaustilanteessa keskitytään ohjattaviin asioihin. Esimerkiksi palautteen antaminen opiskelijan tehtävistä osoittaa ohjaajan kunnioittavan opiskelijan työtä mikä onkin erittäin tärkeää. Ohjauskeskustelun alussa *sovitaan* siitä, miten toimitaan. On ohjaajan tehtävä kertoa ohjattavalle, miten keskustelu toteutetaan, ja ohjata ohjattavaa vuoropuheluun. Dialogissa ohjaaja käyttää *kysymistä*, *selventämistä* ja *tarkentamista* saadakseen tietää ohjattavan asiasta. Ohjattavalle itselleen tulevat asiat selemmiksi, kun hän puhuen ulkoistaa asiaansa tai ongelmaansa, mikä sitten mahdollistaa asian käsittelyn. *Konkretisoiminen* ja *välittömyys* ohjauskeskustelussa auttavat pääsemään asioiden juureen, saamaan selville totuutta. Ohjaajan tulee olla aidosti omana itsenään läsnä. *Yhteenvedolla* ohjaaja voi ohjauskeskustelussa kertoa saamansa näkemyksen ohjattavan asiasta. Näin ohjattava voi korjata ohjaajan käsityksiä, mikäli ne poikkeavat ohjattavan asiasta. *Konfrontointia* voi käyttää, kun hyvä ohjaussuhde on muodostunut, ja tuolloin ohjattavaa voidaan haastaa esimerkiksi arvoja eettisissä kysymyksissä. Ohjauskeskustelulla on *tavoite*, siinä *toimiminen suunnitellaan* ja siitä syntyy jonkinlainen *ongelmanratkaisun tulos*. Nämä ovat ohjaajan toiminnallisia taitoja. (Pasanen 2003, 15–19.)

Ohjauksen **toimintaympäristö** ei ole erillinen muusta toiminnasta, vaan ohjausta tapahtuu normaalin elämän toiminnoissa. Perinteinen luokkaopetus, joka on sitoutunut luokkatilaan ja aikaan, on muuttumassa ohjaukseksi. Opettajan työ on muuttunut oppimisen ohjaamiseksi, esimerkiksi yhteisöllisen tiedonrakentelun toteuttamisessa opettaja on ohjaaja eikä luokan edessä opettava, opittavia asioita antava. Ammatillisessa peruskoulutuksessa työohjauksen rooli on tullut erittäin merkitykselliseksi. Ohjaus on työelämässä jaksamisen ja identiteetin ylläpitämisen reflektiivistä toimintaa, ja siitä onkin muodostumassa hyvän vuorovaikutuksen aikaansaamisen tapa ja väline. (Pasanen 2003, 19–20.)

Perinteisiä **ohjaajan ammatteja** ovat muun muassa opinto-ohjaaja, ammatinvalinnanohjaaja ja nuoriso-ohjaaja. Sellaisilla aloilla, joissa vuorovaikutuksen tuottaminen korostuu, on syntynyt haasteeksi ammatti-identiteetin muuttuminen. Perinteinen opettajan työ on tästä yksi hyvä esimerkki. Ohjaava työtapa on ainoa menetelmä yhteisöllisen vuorovaikutuksen ja oppimistoiminnan aikaansaamiseksi sellaisissa kulttuureissa, jossa jatkuva uuden oppiminen, yhteinen tiedonrakentelu, ammatillinen kehittyminen, asiantuntijuuden uudistuminen ja muut haasteet eivät ratkea muutoin kuin itse uudistumalla. Ammateissa substanssiosaamisen lisäksi

tulee osata ohjata eli neuvotella ja osallistua kehittävään dialogiin. (Pasanen 2003, 20–22.)

Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaus ammattikorkeakouluissa on prosessina hyvin paljon samanlainen kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa tapahtuvan opinnäytteen ohjaus.

Ohjausprosessi alkaa opiskelijaryhmän lähitapaamisella, jolloin tutustutaan koko opinnäytetyön tekemisen prosessiin, ja esitellään ohjausprosessi. Opiskelija valitsee itse oman työnsä aiheen. Tässä ohjaajan tehtävä on auttaa ohjattavaa työn työelämälähtöisyyden, ajankohtaisuuden ja opiskelijan mielenkiinnon näkökulmien tarkastelussa. Aiheen valinnan jälkeen alkaa toimintasuunnitelman teko. Opiskelijaa kannustetaan kirjoittamaan kokonaisilla lauseilla eikä vain luettelemaan suunnitelman aiheita. Toimintasuunnitelman ideointivaiheen ohjaus on paras suorittaa yksilöohjauksena eikä suuressa ryhmässä. Ohjauksessa kannattaa panostaa kunnon toimintasuunnitelman tekemiseen, niin silloin vältetään myöhemmiltä suunnitelmien muuttamisilta. Tässä vaiheessa otetaan kantaa salassa pidettäviin aiheistoihin, jotka jäävät pois opinnäytetyöstä, koska opinnäytetyö on tutkinnon osa ja sen tulee olla julkisesti arvioitavissa. Ohjaus on tärkeintä työn alku- ja loppuvaiheessa. (Vilka ja Airaksinen 2004, 51–62.)

Varsinaisen opinnäytetyön tekemisessä eli raportin kirjoittamisessa suositellaan henkilökohtaista tapaamista raportin arviointiin, kun opiskelijalla on jo ensimmäinen versio valmiina, koska sähköpostilla tulee helposti väärinkäsityksiä, ja siten työ vie vielä enemmän aikaa. Työn loppuvaihe on opiskelijalle useinkin tuskallinen ja hän on jo “saanut tarpeekseen”, kun mikään ei tunnu riittävän, ja aina ohjaajalla on jotain huomautettavaa työstä. Kun työ on hyväksytty oppilaitoksessa, opiskelija itse päättää siitä, mihin asti hän työtään vielä hioo. (Vilka ja Airaksinen 2004, 62–65.)

Hyvä ohjaaja ei anna opiskelijalle valmiita ratkaisuja, vaan osaa kysyä rakentavia kysymyksiä, vaikka opiskelijan työ olisi kuinka huono. Opiskelijalla on oikeus tehdä myös huono opinnäytetyö, vaikka ohjaaja ei siitä pitäisikään. (Vilka ja Airaksinen, 2004, 63.)

Ammatillisen peruskoulutuksen opinnäyte ei siis ole opinnäytetyö, jollainen tehdään ammattikorkeakoulussa tai pro gradu -työ yliopistossa. Samanlaista suuntausta löytyy kuitenkin opinnäytteen työn ohjauksesta. Vilka ja Airaksinen (2004, 24) mainitsevat hyvinä ohjaustoimina verkko-opiskelumateriaalit ja koulutusohjelmakohtaisesti räätälöidyt oppaat.

Verkko-ohjauksessa vuorovaikutuksessa on vähemmän ns. sosiaalisia viiheitä, kuten vaatetus, ilmeet ja eleet, ja viestintä voi olla neutraalimpaa. Erityisesti kielen käyttö vaikuttaa verkossa työskentelyyn. Verkko mahdollistaa ryhmän opiskelijoiden keskinäisen vuorovaikutuksen, sekä kahdenkeskisen dialogin ohjaajan ja oppijan välillä. Verkossa työskentely vaatii sekä opiskelijalta että ohjaajalta uudenlaista työskentelytapaa verrattuna perinteiseen luokkaopiskeluun. Ohjaajan roolissa tarvitaan myös tietoteknisen ympäristön osaamista. (Matikainen 2004, 125–130.)

Sähköposti on tutuin ohjauksen apuväline ja se sopii hyvin henkilökohtaiseen ohjaukseen. Koska siinä tuotetaan tekstiä, on se opiskelijalle hyvä prosessoinnin apuväline. Jos ohjattavia on paljon, voi sähköpostin käyttö viedä ohjaajalta paljon aikaa. Verkko-keskustelut ovat olennainen osa verkossa olevasta oppimisympäristöstä. Ne mahdollistavat keskustelun tallentumisen, ajasta riippumattomuuden ja kaikkien opiskelijoiden osallistumisen keskusteluun. Keskusteluissa opiskelijalla tulee olla aktiivinen rooli, ja ohjaajan tehtävä on ohjata. Ongelmallista ohjaajalle onkin päättää roolistaan, ollako aina läsnä tai milloin pidättäytyä keskustelusta. Ohjaajan on suunniteltaessa päätettävä keskustelun tavoite ja millaiseen oppimisnäkemykseen keskustelu perustuu. Chat-keskustelut eivät välttämättä tallennu, mutta mahdollistavat pikaisen vuorovaikutuksen. Verkkoympäristön rakenteeseen pitää kiinnittää huomiota, koska se voi lisätä tai vähentää motivaatiota. Yleensä rakenteista löytyy järjestyksessä etenevää rakennetta ja verkkomaista rakennetta. Ensi kertaa verkkoympäristöön tulevan käyttäjän pitäisi pystyä havainnoimaan sivulta, miten se on rakennettu ja miten siinä toimitaan. Verkkomateriaali voi olla hyvin erilaista kuin paperille painettu teksti. Hypertekstien, kuvien, kaavioiden, videoiden ja äänitiedostojen käyttö tulee suunnitella oppimisprosessiin. (Matikainen 2004, 131–136.)

Verkon avulla voidaan opinnäytetöitä ohjata intensiivisemmin kuin mitä normaalisti vain kasvokkain tapahtuvassa ohjauksessa. Matikaisen (2004) arvio oli, että gradun ohjauksessa kasvokkain tapahtuva ohjaus on välttämätöntä. Viitala ja Lehtelä (2007) aikatauluttivat ohjausta. He varasivat tiettyinä viikompäivinä ajan, jolloin he vastasivat opiskelijoiden kysymyksiin. Tällainen etukäteen sovittu aika auttaa opettajan ja opiskelijan työtä.

Hyväksi käytänteeksi ammattikorkeakouluissa on havaittu olevan verkossa aina saatavilla oleva opinnäytetyön teon opas, jossa kerrotaan ja on kuvattu työn prosessi, sekä opinnäytetyön etenemisen sitominen työn tuloksena syntyviin tuloksiin. Opas on hyvä olla myös tulostettavassa muodossa. (Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa 2006, 10.)

4 OPPIMISKÄSITYS

Oppimiskäsityksen taustalla on ihmiskäsitys, ts. millainen oppija ihminen on. Oppimiskäsitys määrittää myös sen, miten oppijaa ohjataan.

Humanistisella ja konstruktivistisella oppimiskäsityksellä on yhteisiä piirteitä. Humanistinen oppimiskäsitys korostaa myös oppijan omaa vapautta tulkita ja oppimisprosessin merkityksellisyyttä oppijalle sekä persoonan kokonaisvaltaista kehittymistä, kun taas konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa tietorakenteiden kehittymistä. (Opintoverkko Oy, 69.)

Humanistinen ihmiskäsitys korostaa ihmisen ainutlaatuisuutta ja luovuutta sekä ihannoi henkistä kasvua. Humanistisen psykologian lähtökohtana on ihmisen kokonaisvaltainen tutkiminen. Abraham Maslow on humanistisen psykologian merkittävin kehittäjä. Hän on tunnettu motivaatioteoriastaan. Siinä ihmisen tarpeet kuvataan hierarkisesti: alemman tason tarve pitää tulla tyydytettyä, jotta seuraavan tason tarve voi tyydyttyä. Ihminen pyrkii hierarkiassa aina korkeammalle. Ylimpänä tarpeena ihmisellä on itsensä toteuttamisen tarve. (Salovaara 1997; Salovaara 2004a.)

Humanistisen terapiasuuntauksen kehittäjä on Carl Rogers. Hänen persoonallisuusteorian mukaan ihmisellä on itselleen ominainen ydinminä, ja ihanneminä, jota ihminen tavoittelee. Tämän saavuttaakseen ihminen tarvitsee tukea ja kannustusta. Motivoituminen tapahtuu, kun hän onnistuu saavuttamaan ihanneminäänsä. (Saarniaho 2006.) Rogersin asiakaskeksinen terapia on yksi eksistentiaalis-humanistisista ohjauksen teoriasuunnauksista, muita ovat Perlsin kehittämä hahmoterapia, Franklinin logoterapia ja Mayn eksistentiaalinen psykoterapia (Lairio ja Puukari 2001, 52).

Humanistisessa oppimiskäsityksessä opetusta ei suunnitella tarkkaan, vaan annetaan opetuksen suuntaviivat. **Opettajan rooli on ohjaava, valmentava ja oppimisen mahdollistaja.** Arvioinnissa käytetään oppijan itsearviointia, joka kohdistuu oppijan oppimisprosessiin. Erittäin vaativaa tällainen ohjaustyyli on silloin, kun oppijalla ei ole valmiuksia itseohjautuvaan työskentelyyn. (JAMK.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppija ei ole tyhjä astia, jonka opettaja täyttää tiedolla. Oppijan oma aktiivisuus on perusedellytyksenä oppimiselle. Hän itse aktiivisesti havainnoi ympäristöään ja saa siten uutta tietoa. Oppimisprosessissa hän muokkaa jatkuvasti ja konstruoi tietorakenteitaan uudella tiedolla. Hänen aikaisemmalla tiedolla on suuri merkitys, ja myös oman oppimisprosessin ohjaamiseen liittyvät taidot, eli metakognitiiviset taidot, ovat erittäin merkityksellisiä. (Tynjälä 2000, 61–62; Salovaara 2004b; Opintoverkko Oy, 68–69.)

Konstruktivistinen oppimiskäsitys vaikuttaa opetukseen. Opetus on joustavaa ja oppijan valmiuksia painottavaa. On tärkeää tietää, mitä käsitteitä ja ongelmanratkaisutapoja oppijalla on, koska oppija käyttää aiemmin opittua tietoa konstruoidessaan uutta tietoa. Oppiminen on oppijan oman

toiminnan tulosta. Oppimisstrategia vaikuttaa siihen, mitä ja miten paljon opitaan. Opetuksessa painotetaan käsitteiden ymmärtämistä, koska se edistää mielekästä tiedon konstruointia. Kun sama asia voidaan käsittää monella eri tavalla, kiinnitetään huomiota siihen, mitä muutoksia oppijan tulkinnoissa tapahtuu opetuksen aikana. Oppiminen on tilannesidonnaista ja opitun siirtovaikutusta pyritään edistämään. Opettaminen on vuorovaikutusta. Ryhmässä oppija voi reflektoida omia ajatuksiaan muiden kanssa, ja sosiaalisella vuorovaikutuksella on merkittävä rooli oppimisessa. Oppimaan oppiminen on taito, jota opetellaan. Oppimisen evaluointi on monipuolista. Opetussuunnitelma on tarkoituksenmukainen, kun se on joustava ja vain pääpiirteittäin ohjaava. (Rauste von Wright, von Wright ja Soini 2003, 162–176.)

Konstruktivismi ei ole yksi yhtenäinen teoria. Tynjälä, Heikkinen ja Huttunen (2005, 24) jakavat konstruktivistisen tietoteorian oppimiskäsitykset kolmeen karkeaan ryhmään: kognitiivisiin, sosiokulttuurisiin ja pragmatistisiin oppimiskäsityksiin.

Kognitiiviseen konstruktivismiin perustuvassa oppimiskäsityksessä oppijan ajattelu, ymmärryksen tukeminen ja metakognitio ovat huomion keskipisteenä. Se korostaa aiemmin opitun tiedon, kokemuksen ja uskomusten merkitystä uuden oppimisessa. Tavoitteena on saada muutos oppijan käsityksissä. Kognitiivinen konstruktivismi perustuu kognitiiviseen psykologiaan. Oppijalla on mielessään sisäinen malli, eli skeema siitä, miten jokin asia toimii. Nämä skeemat ohjaavat havaintojamme, ja käytämme niitä tulkitessamme uutta tietoa. Piagetin assimilaatiossa uusi tieto nivoutuu vanhaan skeemaan. Akkomodaatiossa uusi tieto muuttaa vanhaa skeemaa. Oppijat ovat muodostaneet arkikäsitteiden pohjalta virheellisiä skeemoja. Näin akkomodaatiolla on suuri merkitys uuden oppimisessa. (Tynjälä ym. 2005, 20–39.)

Sosiokonstruktivistisessa opetuksessa ovat sosiaaliset vuorovaikutukset tärkeitä, jopa välttämättömiä, sekä asiantuntijuuden mallintaminen. Tärkeä kehittäjä ja edelläkävijä oli venäläinen Vygotsky. Hänen “lähikehityksen vyöhyke” kuvaa oppijan todellisen ja mahdollisen taito- tai kehitystasojen eroa. Aktuaalinen taso kuvaa sitä, mitä oppija osaa itsenäisesti, ja potentiaalinen taso sitä, minkä oppija voi saavuttaa, mutta tarvitsee siihen ohjaajan tukea. Opetuksen tulisikin kohdistua tälle vyöhykkeelle ja pyrkiä laajentamaan sitä. (Tynjälä ym. 2005, 27–32; Rauste von Wright ym. 2003, 159–160.)

Pragmatistisen käsityksen mukaan oppiminen tapahtuu toiminnassa, esimerkiksi työelämäprojekteissa, joissa opiskelijat oppivat toteuttaessaan oikeita työelämän projekteja. Deweyn “tekemällä oppii” käsityksessä opetus on oppijan arkitodellisuudessa, millä on merkitystä oppijalle. Parhaiten opitaan ongelmista, jotka oppija itse löytää ja ratkaisee. Lisäksi oppijan aktiivisella tiedon haulla on suuri merkitys. Pragmatistisessa oppimiskäsityksessä on samanlaisia piirteitä kuin sosiokulttuurissa, mutta se korostaa kielen, välineiden ja toiminnan merkitystä. (Tynjälä ym. 2005, 32–39; Rauste von Wright ym. 2003, 156.)

Konstruktivismiin pohjautuva arviointi on osa oppimisprosessia. Myös oppija itse arvioi omaa oppimistaan (Tynjälä 2000, 171). Vaikka **konstruktivistisessa näkemyksessä korostuu itsesäätely**, se ei tarkoita sitä, että opiskelija jätettäisiin yksin oppimistehtäviensä kanssa, vaan **opettajat auttavat oppijaa kehittymään itseohjautuvana ja taitavana oppijana** (Tampereen yliopisto 2002).

Konstruktivistiseen lähestymistapaan perustuvassa ohjauksessa pidetään tärkeänä sitä, millainen maailmankuva ja minäkäsitys ohjattavalla itsellään on. Peavyn sosiodynaamisen ohjausteorian periaatteiden mukaan ei ole vain yhtä oikeaa todellisuutta, vaan ihmiset konstruoivat sosiaalista todellisuutta vuorovaikutuksessa. Kieli on merkittävin todellisuuden rakennusväline. Ihminen ajattelee ja toimii ajatustensa mukaisesti, ja ihminen kykenee hallitsemaan elämäänsä. Ohjaajan pitää kuunnella, kun ohjattava kertoo elämästään. Kulttuuri vaikuttaa ihmisen toimintaan ja ajatteeluun. (Lairio ja Puukari 2001, 57–59.)

Hyrian oppimiskäsityksessä on piirteitä sekä humanistisesta että konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä. Hyrian oppimiskäsityksessä korostuu henkilökohtaisuus. Sillä tarkoitetaan jokaisen opiskelijan ja opettajan yhteistä suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessia. Jokaisella opiskelijalla on henkilökohtaiset oppimistarpeet. Hyriassa opetuksen tehtävänä on kasvattaa opiskelijoita vastuuseen itsestään, omasta oppimisestaan ja ammattitaitonsa kehittymisestä ja kehittää opiskelijoiden valmiuksia osallistua työelämään ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Koulutuksessa keskitytään opiskelijoiden ajattelun ja tiedonkäsittelytaitojen sekä kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen. (Hyria 2010, 5.)

”Kouluttajan tehtävänä on tukea opiskelijaa tuntemaan itsensä oppijana ja rohkaista häntä kehittämään itseään. Opiskelija on vastuussa omasta oppimisestaan ja ammattitaidon kehittymisestä. Ammattitaito on prosessinomaista, vastuullista ja perusteltua ongelmaratkaisua, jossa eri käsitteet sekä teoreettinen ja kokemuksellinen tieto yhdistyvät.” (Hyria 2010, 5.)

Opinnäytteen ohjauksessa humanistinen näkemys korostuu opiskelijan vapautena valita oma aihe opinnäytteeksi. Myös työn dokumentoinnin valinta on hyvin vapaa. Opiskelijan työn edetessä tulee esiin konstruktivistinen oppimiskäsitys. Opiskelijan rooli aktiivisena tiedon etsijänä ja rakentajana on tärkeä. Ohjaajan rooli on ohjata opiskelijaa, eikä antaa valmiita vastauksia. Opiskelija itse valitsee työnsä esitystavan. Arvioinnissa humanistinen arviointi kohdistuu oppimisprosessiin ja konstruktivistinen arviointi opittuun tietoon. Opinnäytteet ovat hyvin persoonallisia.

Opinnäytteen ohjauksen apuvälineenä käytetään opinnäytteen tekemisen ohjetta. Siinä kerrotaan yleisesti opinnäytteestä, kuvataan työn prosessi ja siinä syntyviä tuotoksia. Ohje on hyvä olla tulostettavassa muodossa ja verkossa saatavilla. Ohje tukee opiskelijan työprosessin hallintaa.

5 OPINNÄYTE HYRIAN LIIKETALouden JA TIETOTEKNIIKAN NUORTEN OSASTOLLA

Haastattelin Hyriassa liiketalouden opettaja Outi Uusinäkkiä, jolla on monen vuoden kokemus liiketalouden ammatillisen peruskoulutuksen opinnäytetöistä ja niiden ohjaamisesta. Häneltä sain tietoa opinnäytteen kehittymisestä viime vuosikymmeninä.

Aikaisemmin kauppaoppilaitoksissa on ollut opinnäytetyö, johon on kuulunut raportointi lähteineen. Opinnäytetyöllä on ollut selvät tavoitteet ja sen arviointi oli määritelty tutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2000). Opetussuunnitelmassa oli yksi opintoviikko opinnäytetyön kirjoittamisen opiskelua ja kaksi opintoviikkoa varsinaisen opinnäytetyön laadintaprosessia, eli kirjoittamista (Hyvinkään kauppaoppilaitos 2005, 38).

Liiketalouden perustutkinnon vuoden 2000 tutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2000, 18) on opinnäytetyön kirjallisen osuuden opiskelu äidinkielen, kaikille yhteisten aineiden, opinnoissa: ”Hänen tulee totuttautua suullisiin ja kirjallisiin kielenkäyttötapoihin niin, että hän osaa laatia ammatinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt, kuten asiakaspalvelun edellyttämät asiakirjat, raportit, muistiot, kirjelmät ja opinnäytetyön kirjallisen osuuden, sekä hallitsee puheviestintätilanteet, kuten puhelinasioimisen, keskustelut, neuvottelut ja kokoukset sekä selostukset ja raportoinnit.”

Kirjallinen raportointi on ollut opinnäytetyössä pakollinen. Opinnäytetyön ohje on keskittynyt kirjallisen raportointiosuuden ulkoasun ja kirjoittamisen ohjeistamiseen (Hyvinkään kauppaoppilaitos 2006).

Hyvinkään kauppaoppilaitos on liittynyt Hyriaan syksyllä 2009. Samaan aikaan tuli voimaan uudet liiketalouden perustutkinnon perusteet. Kirjallinen raportointi on jäänyt pois, ja nimi on muuttunut opinnäytteeksi. **Nykyjään** Hyriassa Hyvinkäällä liiketalouden opiskelijat tekevät opinnäytteen viimeisenä, eli kolmantena opintovuonna työssäoppimisjaksolla. Tavoitteena on, että opinnäyte on todellinen työ työssäoppimispaikalla. Opinnäytteellä opiskelija osoittaa ymmärtävänsä työkokonaisuuden, ja osaa dokumentoida, esitellä ja arvioida työnsä. Opinnäytteet esitellään koulussa ryhmäläisille, joten esitystilanteetkin ovat oppimistapahtumia. (Uusinäkki 2012.)

Opetushallituksen (2009, 182) liiketalouden perustutkinnon uusissa perusteissa kirjoitetaan, että opinnäytteen esittelyn opiskelu on äidinkielen opinnoissa.: ”Opiskelija

- hallitsee liiketalouden ja kaupan alan erilaiset puheviestintätilanteet, esimerkiksi asiakaspalvelun, tuote-esittelyn, puhelinpalvelun ja opinnäytteen esittelyn
- osaa laatia liike-elämän ja julkishallinnon tavallisimmat asiakirjat, esimerkiksi raportit, tiedotteet ja kaupanteon ja kokousten asiakirjat.”

Opettaja Outi Uusinäkki (2012) kertoi, että merkonomiopiskelijat tekevät opinnäytteensä työssäoppimisjaksolla, joka tapahtuu opintojen loppupuolella. Opinnäytteen ohjaukseen kuuluu ennen työssäoppimisjaksoa tapahtuvaa lähiopetusta. Lähiopetuksessa opiskelija saa opinnäytteen kirjallisen ohjeen. Työssäoppimisjaksolla opettaja ohjaa opiskelijaa sekä työssäoppimispaikalla tapahtuvissa tapaamisissa että sähköpostilla. Joku opettaja käyttää etäohjaukseen verkossa Moodlea. Myös muutama lähitapaaminen koululla voi olla työssäoppimisjakson aikana.

Opinnäyte on opiskelijan itsenäinen työ. Työn ohjaamisen apuna käytetään Hyriassa laadittua Opinnäytteen ohjetta. Ohjeen on tarkoitus auttaa opiskelijaa edistymään opinnäytteen työprosessin hallinnassa. Ohjeessa on esitetty ohjauksen ja työn etenemisen vaiheet. (Uusinäkki 2012.)

Hyrian liiketalouden ja tietotekniikan nuorten osaston Opinnäytteen ohjeessa kerrotaan yleisesti opinnäytteestä, annetaan useita alakohtaisia aihe-esimerkkejä, selvitetään arvioinnin kohteet ja kriteerit, kuvataan opinnäytteen työn eteneminen ja ohjausprosessi sekä annetaan ohjeet kirjallisen työn sisältöön ja ulkoasuun. Ohjeessa on 12 sivua. (Hyria 2012.)

6 OPINNÄYTTEEN OHJEEN KEHITTÄMISTYÖ

Liiketalouden opiskelijat ovat tehneet Hyvinkään kauppaoppilaitoksessa aikaisemmin opinnäytetyön, johon kuului pakollinen kirjallinen raportointi. Raportointiosuus on voinut olla vaativa, ja raportin ulkoasuun on kiinnitetty suurta huomiota. Aikaisempi opiskelijan ohje ei enää vastaa uuden opetussuunitelman mukaisia opinnäytteen vaatimuksia.

Hyriassa liiketalouden ja tietotekniikan nuorten osastolla opettajat tekivät uuden ohjeen liiketalouden perustutkinnon opinnäytteen tekemiseksi uuden tutkinnon perusteiden mukaiseksi. Tässä ohjeen ensimmäisessä versiossa kerrotaan yleisesti opinnäytteestä, annetaan useita alakohtaisia aihe-esimerkkejä, selvitetään arvioinnin kohteet ja kriteerit, kuvataan opinnäytteen työn eteneminen ja ohjausprosessi ja sekä annetaan ohjeet kirjallisen työn sisältöön ja ulkoasuun. Ohjeessa on 12 sivua. Olin osallistunut muutamisiin kokouksiin opettajien kanssa ja tehtävänäni oli ohjeen kirjoittaminen Word-ohjelmalla. Vielä ei ollut olemassa yhteistä ohjetta, joka sopisi kaikille opiskelijoille, vaan sellaista vasta kehiteltiin. Kun ensimmäiset merkonomiopiskelijat tekivät Hyvinkäällä keväällä 2011 opinnäytteensä uudistettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti, oli hyvä tilaisuus tutkia ohjeen käyttöä.

Opiskelija tekee hyvinkin itsenäisesti opinnäytteensä opintojen loppupuolella työssäoppimassa. Opiskelija tarvitsee selkeän ohjeen varsinkin työprosessin hallintaan. Kehittämistutkimuksen tavoitteena oli selvittää onko uuden ohjeen ensimmäinen versio toimiva ja miten sitä voitaisiin vielä parantaa.

6.1 Kehittämistutkimus

Tein kehittämistyönä tutkimuksen, jolla haluttiin saada lisää tietoa ohjeen kehittämiseksi. Mitä puutteita ohjeessa on? Kokeeko opiskelija ohjeen riittäväksi? Halusin löytää oppaasta niitä kohtia, joita opiskelija olisi halunnut siinä olevan. Tutkimusmenetelmiksi valitsin **luotaintutkimuksen ja haastattelun**, joilla saisin tietoa opiskelijoilta, jotka käyttivät uutta ohjetta. **Kilpailijavertailun** avulla selvittäisin muiden oppilaitosten ohjeiden sisältöä ja etsisin niistä hyviä malleja. Tutkimukseen osallistui neljä opiskelijaa. Kaikki vastaukset käsiteltiin nimettöminä, eikä tutkimukseen osallistuvien nimiä julkaista missään.

Käyttäjällä on aktiivinen rooli luotaimen käytössä. Perinteinen itsedokumentoinnin väline on **päiväkirja**. Päiväkirjan avulla voidaan saada tietoa käyttäjän toiminnasta ja ajattelusta: käyttäjä voi kuvata arjestaan, tuntemuksistaan, tarpeistaan, asenteestaan, arvoistaan ja estetiikasta. Se antaa luotettavamman ja syvemmän kuvan tapahtumasta kuin haastattelu, joka tapahtuu myöhemmin. Silloin käyttäjä ei enää välttämättä muista kokemustaan niin aitona kuin päiväkirjaan kirjoittaessaan välittömästi tapahtuman jälkeen. Luotaimen käyttöä perustellaan myös havainnoijan vaiku-

tuksen vähentämisenä verrattuna etnografiseen tutkimukseen. Luotain on käytettävissä myös silloin, kun havainnoijan ei ole mahdollista olla paikalla. (Mattelmäki 2006, 46–47.)

Tähän tutkimukseen valitsin luotaimeksi päiväkirjan. Halusin saada mahdollisimman paljon luotettavaa tietoa opiskelijan toiminnasta ja ajattelusta silloin, kun hän käyttää ohjetta tehdessään opinnäytettään. Tutkimukseen osallistuja ohjeistettiin kirjoittamaan päiväkirjaa aina ohjeen käytön jälkeen. Tuolloin asiat ovat vielä hyvässä muistissa. Päiväkirjan avulla saa enemmän tietoa kuin haastattelulla. Haastattelussa kaikki asiat eivät aina tule haastateltavan mieleen.

Opiskelijat aloittivat opinnäytteen tekemisen orientoivalla lähitunnilla. Silloin he saivat opinnäytteen ohjeen kirjallisena. Ohje oli saatavilla sähköisenä Moodle-oppimisolustalla. Lähitunnilla he tutustuivat ohjeeseen. Ohjeen mukana oli kutsu tutkimukseen (liite 1). Opiskelijaryhmän kaikki 11 opiskelijaa kutsuttiin osallistumaan tutkimukseen. Tutkimukseen kutsutuille opiskelijoille tarjottiin suklaata. Kutsuun vastasi sähköpostilla neljä opiskelijaa. Lähetin heille sähköpostilla luotaimen (liite 2) ja vielä lisätietoa tutkimuksesta.

Luotain oli päiväkirja. Valmistelin Word-ohjelmalla päiväkirjasta paperille tulostettavan version, jota voi käyttää myös sähköisesti ja tallentaa omalle koneelleen. Sähköisen version voi saada myös suoraan Internetiin tallentavana versiona (Google Docs). Päiväkirjan alussa oli kuvattu opinnäytteen työprosessi. Päiväkirjassa oli valmiina kysymyksiä, joihin opiskelija vastasi. Siinä kysyttiin missä työprosessin vaiheessa opiskelija käyttää ohjetta, käyttääkö hän sähköistä- vai paperiversiota, sekä pyydettiin kuvaamaan käyttötapausta. Käyttötapausten kuvaamiseksi olin kirjoittanut apukysymyksiä, joihin opiskelija voi vastata. Tutkimukseen osallistuja valitsi itse millaista välinettä hän käyttää muistiinpanoihin, paperiversiota, sähköistä Word-dokumenttia vai Internet-versiota.

Puolistrukturoidussa **haastattelussa** kysymykset on tehty etukäteen ja kaikille haastateltaville esitetään nämä samat kysymykset. Haastattelu ei kuitenkaan ole niin jäykkämuotoinen kuin lomakehaastattelu, jossa vastaaja valitsee sopivan vastausvaihtoehdon, eikä kysymyksiä tarvitse esittää samassa järjestyksessä kaikille haastateltaville. Teemahaastattelu on vapaampi keskustelunomainen tilanne, jossa haastateltava kertoo omista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan valitusta aiheesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Valmiilla kysymyksillä haastateltavan ”voi johdattaa kertomaan sydämensä syvyyksistä”.

Haastattelin kolmea opiskelijaa, jotka olivat osallistuneet tutkimukseen. Yksi tutkimukseen osallistunut opiskelija ei päässyt haastatteluun. Haastattelu tapahtui juuri sen jälkeen, kun heillä oli ollut opinnäytteidensä esittely. Haastattelu oli ryhmähaastattelu, jonka teemana oli Opinnäytteen ohjeen käyttäminen. Nauhoitin haastattelun ja kirjoitin sen myöhemmin puhtaaksi.

Kilpailijavertailua käytetään laadun kehittämiseksi. Vertailussa etsitään hyviä, menestyneitä ratkaisuja muilta alalla toimijoilta, ja saada niistä oppia oman tuotteen kehittämiseen. (Lahden ammattikorkeakoulu.)

Kilpailijavertailussa etsin tietoa oppilaitosten Internet-sivuilta. Oppilaitosten sivut löytyvät www.koulutusnetti.fi:n kautta. Keväällä 2011 ei löytynyt paljoakaan ohjeita uudistetun opinnäytteen tekemiseen. Alkutilvella 2012 olivat useat oppilaitokset jo laittaneet Internet-sivustoilleen ohjeita opinnäytteen tekemiseen. Opinnäytettä oli määritelty opetussuunnitelmissa ja varsinaisessa opinnäytteen ohjeessa.

Tässä vertailuanalyysissä keräsin mahdollisimman paljon tietoa muiden ammatillisten oppilaitosten opinnäytteiden ohjeista erityisesti liiketalouden alalta. Vertailun kohteena oli:

- ohjeen ajantasaisuus: onko ohje 2009 tutkinnon perusteiden mukainen
- opinnäytteen prosessin ohjauksen määrä: mahdollisimman paljon ohjeistusta
- kirjallisen raportoinnin ohjeistuksen määrä: kuinka tärkeä raportointisuus on (paljon ohjeita raportin ulkoasuun viittaa raportin tärkeyteen)
- muuta erilaista, meistä poikkeavaa: harkittava olisiko tarpeen Hyriasakin.

6.2 Tuloksia

Kolme opiskelijaa oli kirjoittanut päiväkirjaan muistiinpanoja. Yksi opiskelija ei ollut kirjoittanut päiväkirjaan. Hän osallistui vain haastatteluun. Yksi oli käyttänyt Google Docs:ia päiväkirjan kirjoittamisessa, kaksi oli kirjoittanut muistiinpanoja paperille ja neljäs kertoi kokemuksestaan suullisesti haastattelussa. Kaikki neljä opiskelijaa olivat käyttäneet ohjeen paperiversiota. Ohjetta oli käytetty ennen työn aloittamista, työversion suunnitteluvaiheessa ja ennen työn palauttamista. Päiväkirjojen aineisto oli hyvin niukkaa, mutta niistä kävi ilmi opiskelijoiden kokemat suurimmat puutteet ohjeessa.

Ohjeesta puuttui **työsuunnitelman kuvaus** ja se koettiin selvänä vaikeutena työn tekemisessä. Päiväkirja-aineiston perusteella tämä oli aiheuttanut suurta vaikeutta opiskelijalle edetä työssään.

Miten kirjallinen työsuunnitelma tehdään? Ei löydy tarkkoja ohjeita, joudun kysymään opettajalta. Mietin, oliko lähiopeutuksessa puhetta työsuunnitelman konseptista. En muista. Jos työsuunnitelmasta olisi esimerkki, olisi helppo tehdä mallin mukaan.

Opiskelija A

Haastattelu oli ryhmähaastattelu, puolistrukturoidun ja teemahaastattelun omainen. Kysyin kaikilta haastateltavilta ”Milloin käytit ohjetta?” Haastattelu sujui hyvin. Haastateltavat olivat innokkaita ja halusivat kertoa paljon ohjeen käyttämisestä. Haastattelun aineistosta löytyi samat tulokset kuin

päiväkirjostakin, ja haastattelulla löytyi vielä lisää aineistoa ohjeen käytöstä. Pelkällä haastattelulla ei ehkä olisi saatu kaikkea aineistoa. Päiväkirjan kirjoittaminen auttaa pitämään asioita mielessä.

Haastattelussa kävi selväksi, että opiskelijat kokivat ohjeen **käytön helppoksi**. Siinä oli sopiva määrä sivuja ja tekstiä ja sen jaksoi lukea kannesta kanteen. Ohje oli auttanut jäsentämään opinnäytteen teon prosessia: opiskelijan oli helppo tietää mitä tekee seuraavaksi. Päiväkirja-aineistosta tämä ei käynyt ilmi.

Ennen ku mä alotin tekemään, niin mä luin sen läpi, et mitä siellä on. Ehkä näin jälkikäteen ajatellen siellä pitäis olla sitä, mutta sillon ku mä sitä luin, niin mun mielestä se oli näppärästi, koska siellä ei ollu paljoo tekstii, niin sen jaksoi sitte lukeekki läpi. Se on niinku plussaa. Koska jos olis ollu satamiljoonaa sivua, niin sitten mä en ois jaksanu lukee sitä. Yhen alla ei ollu liikaa tekstiä, mä ihan oikeesti luin sen kannesta kanteen.

Opiskelija 1

Sillä pääsi hyvin niinku alkuun.

Opiskelija 2

Haastatteluaineiston perusteella opiskelijat kaipaivat lisää tarkkoja ohjeita kirjoittamisen ulkoasusta ja esimerkkejä **lähteiden käytöstä**. Varsinkin verkkoaineistoihin viittaustapa oli epäselvää. Tämä oli kirjoitettu myös päiväkirjaan. Lisäksi haastattelussa ilmeni, että opiskelijoille ei ollut selvää, että työssä vaadittiinkin kirjallisten lähteiden käyttöä. Sitä ei ollut mainittu missään. He toivoivatkin selvää ohjetta pakollisten lähteiden käyttämisestä.

Et lähteiden käytöstä, että kuinka monta lähdettä pitää olla, et montako pitää kirjallista lähdettä olla. Siinä olis pitäny olla, että on pakko käyttää ainaki yhtä kirjallista lähdettä. Ku jollain oli vaan haastattelu lähteenä, meille sanottiin, että se ei riitä. Ei sitä missään lue, eikä sanottu, että kirjat olis pakollisii lähteitä.

Opiskelija 1

Sitä mä kaipaisin niinku, että miten sä laitat, et laitaiko sä sen koko nettiosoitteen sinne sisään, kun sä viittaat sen.

Opiskelija 3

Opiskelija kertoi haastattelussa, että hänellä oli ollut vaikeuksia saada kirjallisen raportin sisällysluettelo juuri samanmuotoiseksi kuin ohjeessa. Myös päiväkirjoissa oli maininta **ulkoasusta**.

Sisällysluettelo ei ollu sisennetty niin ku siinä ohjeessa. Niin mä tein sen automaattisen, se ei ollu sisennetty niin ku siinä ohjeessa.

Opiskelija 2

Ohjeessa on malli opinnäytteen raportin sisällysluettelosta. Wordin automaattinen sisällysluettelo-toiminto ei tee asetuksiltaan samannäköistä sisällysluettelo.

Opiskelijoilta saadun aineiston niukkuudesta huolimatta se osoittaa selkeästi ohjeen kehittämisen kohteita. Haastattelussa ilmeni, että ohje on kokonaisuudessaan hyvä. Kirjallisten lähteiden pakollisuus tuli esiin vain haastattelussa. Päiväkirjoihin oli kirjoitettu ongelmista. Ongelmia olivat tuottaneet työsuunnitelman kuvauksen puuttuminen, lähteiden viittaustapojen kuvausten vähyys, sekä kirjallisen osuuden ulkoasu.

Kilpailijavertailussa usean oppilaitoksen opetussuunnitelmista ei löytynyt mitään uutta, erilaista tietoa, kuin mitä omissa dokumenteissamme ei jo ollut. Opinnäytteen ohjeissa korostuu kirjallisen raportin osuus. Joistain ohjeista puuttuu jopa kokonaan opinnäytetyön prosessin kuvaus.

Koulutuskeskus Salpauksen (2010) liiketalouden perustutkinnon opetussuunnitelmassa on määritelty opinnäytetty: ”Opinnäytetyöhön kuuluu aina myös kirjallinen osuus, työseloste.”

Työseloste vaikuttaa kuvaavammalta sanalta kuin raportti, joka viittaa siihen aikaisempaan suureen opinnäytetyön raporttiin, joka kuului ammatilliseen perustutkintoon. Muutamassa tutkinnon osassa (Koulutuskeskus Salpaus 2010) on opinnäytteen määritelty olevan projektiraportti. Etelä-Karjalan ammattiopiston (2010) opinnäytteen sähköisessä ohjeessa käytetään työselostus-käsitettä.

Keuda ammattiopiston (2009) liiketalouden perustutkinnon opetussuunnitelmasta löytyy kuvausta opinnäytteestä ja sen dokumentoinnista: ”Dokumentointitavan tulee olla kullekin opinnäytteelle sopiva. Näin ollen kirjallista dokumentointia ei tarvita, mikäli opinnäyte itsessään ei sitä tuota arvioitavaksi. Erillisiä raportteja ei tarvitse tuottaa, ellei kyseiseen työprosessiin kuulu työn raportointia.”

Tässä on jo selvästi ero vanhaan opinnäytetyöhön. Keuda Järvenpään (2010) opinnäyteohjeessa mainitaan, että opinnäytteeseen kuuluu aina pienimuotoinen kirjallinen osuus. Ohjeessa on kylläkin 11 sivua tekstiä sen kirjallisen osuuden rakenteesta, tutkielmatekstistä ja tarkasta ulkoasusta, mikä viittaa edelleen kirjallisen osuuden tärkeyteen.

6.3 Ohjeen päivittäminen

Laadullisessa tutkimuksessa tulosaaineiston määrä ei kerro aineiston laadusta. Jopa yksi tutkimukseen osallistuja voi kertoa kaiken tarvittavan tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Mitään varmuutta ei kuitenkaan ole siitä,

etteikö tutkimalla löytyisi vielä jotain uutta aineistoa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Neljä tutkimukseen osallistujaa kertoi riittävästi ohjeen käytöstä. Sain heiltä kaikilta aineistoa ohjeen kehittämis-kohteiden löytymiseen. Kaikki saatu aineisto oli merkityksellistä ja tärkeää ja otettiin huomioon ohjeen kehittämisessä. Keskustelin tuloksista opettaja Outi Uusinäkin kanssa, ja päätimme ohjeen muutoksista.

Suurimpana puutteena oli työsuunnitelman mallin puuttuminen. Työsuunnitelman kuvaus kirjoitettiin ja lisättiin ohjeeseen liitteeksi. Vilka ja Airaksinen (2004, 62–65) kirjoittavat, että toimintasuunnitelman ideointivaiheen ohjaus on paras suorittaa yksilöohjauksena eikä suuressa ryhmässä. Ohjauksessa kannattaa panostaa kunnon toimintasuunnitelman tekemiseen, niin silloin vältetään myöhemmiltä suunnitelmien muuttamisilta. Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden laatusuosituksissa (Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa 2006, 5) mainitaan, että opiskelijan ohje sisältää havainnollisia esimerkkejä.

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppijalla on mielessään malli (skeema) opittavasta asiasta. Ohjeesta puutui työsuunnitelman kuvaus, eikä opiskelijalla ollut uutta tietoa lisätä omaan malliinsa (assimilaatio). Opiskelijan malli on hyvinkin voinut olla väärä. Lisäämällä työsuunnitelman kuvauksen ohjeeseen pyritään varmistamaan se, että opiskelija pystyy muodostamaan oikeanlaisen käsityksen työsuunnitelmasta (akkomodaatio).

Kirjallisen raportin ulkoasun ohjeistukseen lisättiin ”suunnilleen” sisällysluettelon ohjeistukseen, jotta opiskelijat eivät tuskailisi raportin ulkoasun kanssa. Lähteiden käyttämisestä ei lisätty esimerkkejä tähän ohjeeseen, sillä niitä opiskelijat saavat äidinkielen opinnoissaan. Opiskelijoita voidaan ohjata palaamaan aikaisemmin saamiinsa materiaaleihin.

Terminologian uudistaminen työseloste-sanalla raportin sijaan siirtyy ohjeen seuraavaan kehitysvaiheeseen, kun kaikki opiskelijat tekevät opinnäytteen uudistettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tähän liittyy myös koko organisaatiossa käytössä ole termistö: onko työseloste yleisesti Hyriassa käytössä oleva sana?

Ohjetta päivitettiin tammikuussa 2012 lisäämällä työsuunnitelman kuvaus liitteeksi sekä muuttamalla hieman kirjallisen tuotoksen ulkoasun ohjetta (liite 3). Tätä päivitettyä versiota käyttävät Hyvinkäällä keväällä 2012 opinnäytettään tekevät merkonomiopiskelijat. Seuraavan kerran tätä versiota tarkastetaan, kun Hyriassa on valmistunut kaikille opiskelijoille yhteinen ohje.

7 POHDINTA

Mikä on ammatillisen peruskoulutuksen opinnäyte? Jos opiskelija tekee opinnäytteensä työssäoppimassa, niin sen työn ohjaajana on työpaikkaohjaaja. Opettaja ei ole siellä työssäoppimispaikassa varsinaisen työn tekemistä ohjaamassa. Esimerkiksi kaupassa tuotteen myyntiesittelypöytä: Siinä opiskelija tekee esittelypöydän ja myy tuotetta. Kaupassa ei vaadita mitään dokumentointia työn tekemisestä puhumattakaan raportista teoriaosuusineen! Opinnäyte siitä syntyy, kun opiskelija dokumentoi, esimerkiksi valokuvilla tai videoilla ja teksteillä, miten hän sen esittelypöydän teki, miten hän esitteli tuotetta, millaisia päätöksiä hän teki ja mitkä seikat vaikuttivat näihin päätöksiin. Lisäksi hän esittää tämän dokumentoinnin koulussa. Opinnäyte on siis kuvaus käytännön työstä.

Verrattaessa ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön ammatillisen peruskoulutuksen opinnäyte poikkeaa huomattavasti siinä, että opinnäytteen tekeminen ei ole koko ajan kirjoittamista. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä korostuu opiskelijan jatkuva kirjoittaminen ja asioiden syvälinen oppiminen tieteellisen kirjoittamisen avulla hänen kehittyessään asiantuntijatehtäviin. Ammatillisessa peruskoulutuksessa kirjallisia raportteja ei opponoida lainkaan. Lisäksi opinnäytetyöt ammattikorkeakoulussa ovat miltei aina työelämän kehittämistehtäviä, kun taas **peruskoulutuksen opinnäytteessä esitetään käytännön työtehtäviä**, ei tehtävien kehittämistä. Tämä tuntuu olevan epäselvää hyvinkin monelle ammatillisen peruskoulutuksen opettajalle. Syitä tähän on mainittu olevan varsinkin opettajan oma tausta, ja hänen oma kokemuksensa omasta opinnäytetyöstään heijastuu opinnäytteiden vaatimuksiin.

Opinnäytteen ohjauksessa korostuu käytännössä opiskelijan työn valinta, opinnäytteen prosessin ohjaus ja dokumentoinnin sisältö. Opiskelija itse valitsee työnsä aiheen sekä työlle ja ammattialalle sopivan dokumentointitavan, eli miten hän esittää sen muille opinnäytteiden esittely- ja arviointitilaisuudessa. Hyvin usein opiskelija tekee itsenäisesti ja yksin opinnäytettään. Ohjauksen apuvälineistä opinnäytteen ohje on opiskelijalle välttämätön oman työprosessin hallinnassa.

Tämän opinnäytetyön tekeminen sijoittui mielenkiintoiseen muutospaikkaan. Aikaisempia kokemuksia uudesta opinnäytteestä ei ollut, joten mielestäni oli oivallista tehdä juuri nyt tällainen selvitys siitä, mitä puutteita ohjeessamme vielä on. Varmasti vielä tämän jälkeenkin löytyy ohjeessa paranneltavaa.

Kehitystutkimuksen tavoitteet saavutettiin ja ohjetta päivitettiin. Menetelmänä luotaintutkimus ja haastattelu tukivat toisiaan ja antoivat luotettavaa tietoa, joten ohjetta pystyttiin kehittämään. Nyt tämän opinnäytetyön tekemisen jälkeen lisäisin ohjeeseen vielä: “Kun teet sitä työtä, jonka olet valinnut esittäaksesi sen opinnäytteenä, niin tee juuri silloin dokumentointia esitystä varten.”

2012 tammikuussa opinnäytteen ohje päivitettiin uusilla tutkimuksen avulla saaduilla tiedoilla. Hyriassa on valmistumassa kaikille ammatillista perustutkintoa opiskeleville nuorille Opinnäytteen ohje, jonka kehittämisessä on käytetty osastollamme tehtyä ohjetta. Kun kaikille yhteinen ohje on valmis, niin sitten taas päivitetään koulutusalaakohtaista ohjetta.

Jatkotutkimuksena voisi selvittää opettajien kokemuksia ohjeen käytöstä opinnäytteiden ohjaamisessa, ja kehittää sähköisten oppimisympäristöjen käyttöä myös opinnäytteiden ohjauksessa.

Näkisin, että olisi hyvä tehdä opinnäytteen laatusuosituksset, kuten ammatikorkeakoulujen opinnäytetyön **laatusoitukset** (Opinnäytetyön laadun tekijät ammatikorkeakoulussa 2006, 5) Niitä voi peilata myös ammatillisen peruskoulutuksen opinnäytteisiin: Opinnäyte on vähintään kaksi opinto- viikkoa. Ennen opinnäytteen tekoa opiskelijalla on oltava tarpeeksi ammatillisia opintoja ja työkokemusta, jotta hän voi toimia käytännön työtehtävässä, mistä hän tekee opinnäytteensä. Opinnäytteen aiheen tulee olla opiskelijan käytännön työtehtävä. Opinnäytteen ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijan ammatillista kehittymistä. Ohjaava opettaja ja opiskelija sitoutuvat ohjausprosessiin ja valmistautuvat ohjaustilanteisiin sovitusti. Ohjaus tukee opiskelijan itsenäistä oppimisprosessia. Ohjauksen tavoitteista, menetelmistä ja käytänteistä sovitaan opinnäytteen työprosessin alkuvaiheessa. Ohjaava opettaja on tavoitettavissa sovitulla tavalla. Ohjaavalla opettajalla on riittävä perehtyneisyys ammatillisen perustutkinnon opinnäytteeseen ja sen luonteeseen. Opiskelijalla on käytössään oppilaitoksen laatima opinnäytteen ohje verkossa saatavilla, joka sisältää muun muassa opinnäytteen ohjaukseen, dokumentointiin, kirjoittamiseen, ja arviointiin liittyvät ohjeet, työprosessin kuvauksen ja havainnollistavia esimerkkejä. Opinnäyte on yksilötyö tai työstä on selvittävä kunkin opiskelijan itsenäinen osuus. Pari- tai ryhmätöiden sijaan suositellaan, että samaan aihepiiriin tehdään useita opinnäytteitä. Kirjallista osuutta ei ammatillisen perustutkinnon opinnäytteessä vaadita, mutta opiskelijan halutessa tehdä sellaisen, on hyvä olla tekstin rakenteen malli. Opiskelija tietää arvioinnin kohteet ja kriteerit sekä menetelmät. Opinnäytteiden yhteydessä käytetään kaikille aloille yhteisiä termejä.

Opinnäytetyöni aihe vahvisti omaa ammattitaitoani. Selvitin teoreettiset perusteet opinnäytteen ohjaukseen, joten uskon olevani valmis käytännön työhön opinnäytteiden ohjaamisessa.

Toinen mielenkiintoinen työ oli Hyria oppimiskäsityksen selvittäminen. Ohjausta on hyvin monenlaista, ja jokaisella opiskelijalla on omat ohjaustarpeensa. Tällainen yhteinen opinnäytteen ohje, joka ei ole liian monimutkainen ja joka pyrkii ohjaamaan prosessia, tuntuu luontevalta olla opiskelijan käytössä, kun hän pakertaa useinkin yksin opinnäytteensä parissa. Pelkkä kirjallinen ohje ei tietenkään riitä, vaan hyvin moni opiskelija käyttää myös sähköisiä oppimisympäristöjään.

Tämän opinnäytetyön olen tehnyt ilman yhtäkään kasvokkain tapahtuvaa ohjausta. Ohjauksessa on käytetty Moodle-oppimisympäristöä, jossa työti-

la on rakennettu prosessia ohjaavaksi, ja kaikki ohjemateriaali on sieltä kautta saatavilla. Moodlen verkkokeskusteluja käytettiin vertaistukeen. Lisäksi kävin puhelimitse ohjauskeskusteluja ohjaajani kanssa. Opinnäyte-työseminaarit toteutettiin WebEx-verkkoneuvottelupalvelulla. Oppiminen on vaatinut reflektointia erityisesti työpaikalla kahvipöytäkeskusteluissa.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämisen kohteena. 2007. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2012.
<http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyokirja.pdf>
- Etelä-Karjalan ammattiopisto. 2010. Opinnäyte. Viitattu 25.2.2012.
<http://www.ekamo.fi/opiskelu/opinnayte>
- Hyria. 2010. Opetussuunnitelma yhteinen osa 2010–2011. Viitattu 16.1.2012.
http://www.hyria.fi/etusivu_intra/koulutus/opetussuunnitelmat/nuoret/
- Hyria. 2011. Opetussuunnitelma. Liiketalouden perustutkinto. Viitattu 16.1.2012. H:\Kauppалankatu-Kauppa\OPETUSSUUNNITELMAT\Merkonomi\2011 OPSit merkonomi
- Hyria. 2012. Opinnäytteen ohje. Liiketalous ja tietotekniikan nuorten osasto. Viitattu 16.1.2012. H:\LitiNuoret\Kauppалankadun LY09 opinnäytteen ohje kevät 2012
- Hyvinkään kauppaoppilaitos. 2005. Opetussuunnitelma. Liiketalouden perustutkinto. Viitattu 16.1.2012. H:\Kauppалankatu-Kauppa\OPETUSSUUNNITELMAT\Merkonomi\2005 OPS_merkonomi
- Hyvinkään kauppaoppilaitos. 2006. Viitattu 16.1.2012. Opinnäytetyön ohje. H:\Kauppалankatu-Kauppa\opinnaytetyon_ohjeet
- Isollahni, I. ja Toljamo, M. 2005. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö opiskelijoiden, opettajien ja työelämän näkökulmasta - kirjallisuuskatsaus ammattikorkeakoulujen opinnäytetöihin liittyvistä tutkimuksista. Kever 3/2005. Viitattu 21.2.2012.
<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/897/746>
- JAMK. Oppimiskäsityksiä. Humanistinen oppimiskäsitys. Viitattu 31.1.2012.
<http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/humanistinen-oppimiskasitys-ja-oppimisen-ohjaaminen/>
- Keuda ammattiopisto. 2009. Opetussuunnitelma. Liiketalouden perustutkinto. Viitattu 31.1.2012.
http://www.keuda.fi/files/attachments/kuntayhtyma/liiketalouden_perustutkinto.pdf
- Keuda Järvenpää. 2010. Opinnäyteohje. Viitattu 31.1.2012.
<http://www.keuda.fi/portal/koulutusyksikot/jarvenpaa/ajankohtaista/?bid=712>

Koulutuskeskus Salpaus. 2010. Opetussuunnitelma. Liiketalouden perustutkinto. Viitattu 31.1.2012.
http://opetussuunnitelma.salpaus.fi/ops2010/nettiversiot/merkonomi_yhdistetty.PDF

Lahden ammattikorkeakoulu. Kehittäjän tieto- ja menetelmäpankki. Benchmarking. Viitattu 14.1.2012.
<http://www.lpt.fi/tykes/pages/methods.php?MCID=178#>

Lairio M. ja Puukari S. (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998. 21.8.1998.

Leinonen, R. 2007. Opinnäytetyön ohjaus käsitteenä ja sisältönä. Toljamo, M ja Vuorijärvi, A (toim.) Teoksessa Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 42–63. Viitattu 19.2.2012.
<http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyokirja.pdf>

Matikainen, J. 2004. Verkko — ohjauksen väline vai areena? Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3, ohjaustyön välineet. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–139.

Mattelmäki, T. 2006. Muotoiluluotaimet. Teknologiateollisuuden julkaisu ja 7/2006. Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

OM. Opetusministeriön asetus ammatillisista perustutkinnoista 216/2001. 1.3.2001.

Opetushallitus. 2000. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Liiketalouden perustutkinto. Merkonomi. Määräys 21/011/2000.

Opetushallitus. 2009. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Liiketalouden perustutkinto. Merkonomi. Määräys 34/011/2009.

Opetushallitus. 2011a. Koulutus ja tutkinnot. Viitattu 16.1.2012.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot

Opetushallitus. 2011b. Ammatillinen peruskoulutus. Viitattu 16.1.2012.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammatilliset_perustutkinnot

Opinnäytetyön laadun tekijät. Suosituksia opinnäytetyötä ohjaaville. 2006. OAMK Viestintäpalvelut 2006 / 1000. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu ja opetusministeriö. Viitattu 20.2.2012.
http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/paatos/opinnaytetyon_laadun_tekijat.pdf

Opintoverkko Oy. Oppiminen ja opiskelu. Viitattu 15.1.2012.
http://kirja.psykologia.verkkopolku.com/file.php?a=kirja.psykologia&f=28042006_luku2.pdf

Pasanen, H. 2003. Mitä ohjaus on? Matikainen, J. (toim.) Teoksessa Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Helsingin yliopiston Tutkius- ja koulutuskampus Palmenia. Palmenia-kustannus.

Rauste-von Wright, M., von Wright, J. ja Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV — Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 1.5.2011.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Saarniaho, P. 2006. Humanistinen persoonallisuusteoria. Viitattu 31.1.2012.
http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/ps/ps5/1.0_kasitteet_ja_tutkimus/1.7_persoonallisuusteoria?C:D=hNqP.gZ6e&m:selres=hNqP.gZ6e

Salovaara, H. 1997. Humanistinen psykologia ja kokemuksellinen oppiminen. Viitattu 31.1.2012. <http://wwwedu.oulu.fi/okl/lo/kt2/whupsy.htm>

Salovaara, H. 2004a. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniikan pedagogiseen käyttöön. Humanistinen psykologia ja kokemuksellinen oppiminen. Viitattu 31.1.2012.
http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_2/humanistinen_psykologia.htm

Salovaara, H. 2004b. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniikan pedagogiseen käyttöön. Konstruktivismi. Viitattu 31.1.2012.
http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_3/konstruktivismi.htm

Tampereen yliopisto. 2002. Verkkotutor. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/>

Tynjälä, P. 2000. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Tynjälä, P., Heikkinen, H. ja Huttunen, R. 2005. Konstruktivistinen oppimiskäsitys oppimisen ohjaamisen perustana. Teoksessa Kalli, P. ja Malinen, A. (toim.) Konstruktivismi ja realismi. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Uusinäkki, O. 2012. Henkilökohtainen tiedonanto. 13.1.2012.

Viitala, T. ja Lehtelä, P. 2007. Opinnäytetyön toteutus verkkoympäristössä. Toljamo, M ja Vuorijärvi, A (toim.) Teoksessa Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 79–91. Viitattu 19.2.2012.

<http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyokirja.pdf>

Vilka, H. ja Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Helsinki: Tammi.

KUTSU TUTKIMUKSEEN

Hei!

Kutsun sinut osallistumaan tutkimukseen

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa Hyriassa merkonomikoulutuksessa käytettävästä opinnäytteen oppaasta sen jatkokehittämiseen. Kuten tiedät, tämä oppaan versio on vasta ensimmäinen. Uskomme Hyriassa, että siinä on vielä kehitettävää ja haluamme saada tietää sen todellisesta käytöstä. Tässä asiassa sinä olet asiantuntija ja nyt pyydän yhteistyötä kanssani.

Tässä tutkimuksessa ei tutkita sinua, eikä oikeita tai vääriä asioita tai vastauksia ole. Tutkin oppaan käyttöä. Mitä, miksi, milloin, miten, opastiko, ovat esimerkiksi sellaisia kysymyksiä, joihin etsin vastauksia.

Pyydän, että kirjoitat muistiinpanoihin oppaan käytöstä. Aina kun käytät opasta, kirjoita siitä. Saat muistiinpanojasi varten joko paperille tulostetun pohjan tai saman pohjan Wordillä. Voit kirjoittaa myös suoraan Internetiin tallennettuun pohjaan. Muistiinpanopohjassa on valmiita kysymyksiä. Voit itse valita mitä välinettä käytät muistiinpanoissasi.

Sinun omia henkilötietojasi ei käytetä tutkimuksessa missään vaiheessa, eli nimesi ei tarvitse tallentaa mihinkään ja kaikki materiaali käsitellään nimettömänä. Myöskään tutkimuksen tuloksissa ei mainita nimeäsi. Kerään ainoastaan yhteystietosi yhteydenpitoa varten ja annan sinulle tutkimusnumeron, jonka tallennat muistiinpanoihisi.

Muistiinpanoja kerätään 14.2. - 4.5.2011 välisenä aikana, eli silloin kun teet opinnäytettäsi.

Ilmoittaudu tutkimukseen kertomalla siitä minulle ja annan lisää ohjeita.

Tutkimus on osa opinnäytetyötäni Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa.

Ystävällisesti

Sirpa Mazarakis

sirpa.mazarakis@hyria.fi

050 415 5599

PÄIVÄKIRJA

Täytä oma numeroasi.

Kun käytät opinnäytteen ohjetta, kerro tähän päiväkirjaan käyttötapauksestasi. Tässä on apukysymyksiä, joihin voit vastata. Voit kirjoittaa myös vapaamuotoisesti kokemuksestasi.

NRO: _____

Missä vaiheessa olet? Onko sinulla sähköinen vai paperinen opas? S/P

Mitä tietoa etsit?

Mikä on ongelmiasi?

Löytyikö ohjeesta etsimäsi tieto? Jos ei, niin miten ja mistä löysit tietoa?

Lopuksi voit kirjoittaa muutosehdotuksiasi ja kommentoida vapaasti.

1-6?	S/P	Mitä tietoa etsit? Mikä on ongelmiasi?	Löytyikö ohjeesta? Jos ei, niin miten ja mistä löysit apua?
ESIMERKKITAPPAUS			
2	p	Mistä tekisin opinnäytteen?	Onhan tässä näitä aiheita lueteltu...

Muutosehdotuksiasi ja vapaata kommentointia:

OPINNÄYTTEEN OHJE

Opinnäytteen ohje

Liiketalouden perustutkinto
Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto
Helmikuu 2011

Sisällys

1	Yleistä opinnäytteestä	3
2	Aihe-esimerkkejä	3
2.1	Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelma (merkonomi)	3
2.2	Talous- ja toimistopalvelujen koulutusohjelma (merkonomi)	4
2.3	Käytön tuen koulutusohjelma (datanomi)	4
2.4	Ohjelmistotuotannon koulutusohjelma (datanomi)	5
3	Arviointikriteerit	6
4	Opinnäytteen ohjaus ja työn eteneminen	7
4.1	Lähiohjaukseen osallistuminen	7
4.2	Aiheen valinta kirjallisena	7
4.3	Työsuunnitelma kirjallisena	8
4.4	Henkilökohtainen ohjauskäynti (raakaversio)	8
4.5	Työn palautus ohjaajalle	8
4.6	Esittäminen	8
5	Kirjallisen raportin ohjeet	9
5.1	Wordin ohjeet	9
5.2	Raportin rakenne	9
5.3	Esimerkkejä lähteiden käytöstä	9

1 Yleistä opinnäytteestä

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. (OPH määräys 34/011/2009; OPH määräys 16/011/2010.)

Opinnäytteen laajuus on 2 opintoviikkoa. Opinnäyte dokumentoidaan ja esitetään. Kunkin opiskelijan opinnäyte on pystyttävä arvioimaan erikseen, jos on useampia tekijöitä. Ammatillisten aineiden opettajat ohjaavat opinnäytteen tekemistä. Opiskelijan on mahdollista tehdä kirjallinen raportti, joka tukee hänen suuntautumistaan jatko-opintoihin.

Opinnäyte on käytännön työkokonaisuus, jonka työprosessia ja/tai tuotetta voidaan dokumentoida työpiirustuksilla tai suunnitelmilla, valokuvilla, videoilla tai muulla sopivalla dokumentoinnilla. Opinnäytteen dokumentoinnin tulee olla työkokonaisuuteen sopiva. Mikäli työkokonaisuuteen ei kuulu raportointia, niin erillistä kirjallista raporttia ei tarvita. Jos työhön kuuluu raportointi tai dokumentointi, niin ne ovat osa opinnäytettä. Opiskelija kirjoittaa lyhyen kuvauksen opinnäytteestään, mikäli raportointi ei kuulu opinnäytteeseen. Mikäli teet mittavan käytännön hankkeen, niin paperinen tuotos voi olla lyhyt. Jos teet diaesityksen, niin kirjoita dioihin muistiinpanot!

2 Aihe-esimerkkejä

2.1 Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelma (merkonomi)

Opinnäytteesi voi olla opintoja kokoava tai asiakaspalvelun ja myynnin erityisosaamista osoittava kokonaisuus. Voit kytkeä opinnäytteen aiheen yritykseen, jossa olet työssäoppimassa tai työskentelet muuten. Opinnäyte voi olla esimerkiksi

- pienimuotoinen asiakaskysely
- tuotetestaus
- asiakastilaisuuden järjestämiseen osallistuminen
- messuosallistumisen/näyttelyn järjestäminen

- pienimuotoinen markkinointisuunnitelma tai kampanjasuunnitelma tai sen kuvaus
- tuotevalikoima- ja hintavertailu
- urakehitys/koulutusmahdollisuuksien kartoitus tietyllä toimialalla
- somistustyö
- suullinen esitys esim. seminaarissa.

2.2 Talous- ja toimistopalvelujen koulutusohjelma (merkonomi)

Opinnäytteesi voi olla opintoja kokoava tai talous –ja toimistopalvelujen erityisosaamista osoittava kokonaisuus sekä ammatti-identiteettiä kiteyttävä. Aiheen voit kytkeä yritykseen, jossa olet työssäoppimassa tai työskentelet muuten. Opinnäyte sisältää aina kirjallisen dokumentoinnin. Opinnäyte voi olla esimerkiksi

- pienimuotoinen asiakaskysely (esimerkiksi työtyytyväisyyskysely)
- projektityöskentely toimistossa
- osallistuminen kokous-, messu- tai matkajärjestelyihin
- toimiston erilaiset selvitystyöt ja kehittämistehtävät
- ammattien ja urakehitys-/koulutusmahdollisuuksien kartoitus talous- ja toimistopalveluissa
- toimiston ergonomia ja kestävä kehitys
- perehdyttämismateriaalien tuottaminen (työtehtävät, ohjelmat ja hiljainen tieto)
- toimiston ja taloushallinnon ajankohtaisaiheet (lakimuutokset)
- kirjanpidon toimeksiannot (esimerkiksi yhdistyksen kirjanpito)
- verkkopalvelun käytettävyyden selvitys, esimerkiksi projektiin osallistuminen tai pienemmän kokonaisuuden arviointi
- verkkopalvelun kehittäminen, esimerkiksi projektiin osallistuminen tai pienemmän kokonaisuuden kehittäminen/toteuttaminen.

2.3 Käytön tuen koulutusohjelma (datanomi)

Opinnäytetyö on joko opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus. Opinnäytetyö voi liittyä esim. työasematukeen, verkkoihin, palvelimiin, koulutukseen ja neuvontaan, ict-hankintoihin, tietoturvaan, atk-juridiikkaan tai nettisivujen suunnitteluun ja toteutukseen.

Opinnäytetyö voi olla

- kartoitus (esim. koulutustarpeen selvittäminen tai ohjelmistovertilu)

- määrittelytyö (työasemalaitteiston tai palvelimen kokoonpano, lähiverkon rakenne)
- suunnitelma (koulutussuunnitelma, verkon rakentaminen tai hankintasuunnitelma))
- toteutus (nettisivusto, rekisterin luonti tai palvelimen pystytys)
- testaus (laitetestausta tai ohjelmien testaus)
- dokumentointi (esim. laiterekisteri tai lähiverkon rakenteen kuvaus)
- ohjeen tai käsikirjan laatiminen (työväline- tai sovellusohjelman käyttöohje)
- koulutustilaisuus (työvälineohjelmien käytön koulutus).

2.4 Ohjelmistotuotannon koulutusohjelma (datanomi)

Opinnäyte on opintojasi kokoava työ, jossa osoitat osaamisesi koulutusalttasi. Voit toteuttaa opinnäytteen työssäoppimispaikkaasi. Opinnäytteesi voi olla ohjelmistotuotannon prosessin kokonaisuus, joka kattaa kaikki työvaiheet *ohjelmiston suunnittelusta, toteuttamisesta, testauksesta ja dokumentoinnista*. Ohjelmistotuotannon opinnäytteesi voi liittyä myös verkkopalveluiden ohjelmointiin. Opinnäytteessäsi voit myös valita yhden osa-alueen, johon perehdyt syvemmin.

Ohjelmiston suunnitteluun ja dokumentointiin liittyvä opinnäyte

- suunnitelma ohjelmiston toteuttamiseksi
- ohjelmiston testaussuunnitelma
- verkkopalvelun osan suunnittelu.

Ohjelmiston toteuttamiseen ja dokumentointiin liittyvä opinnäyte

- ohjelmiston/ohjelmiston osan toteuttaminen olemassa olevan suunnitelman mukaan ja ohjelmiston toteutuksen dokumentointi
- multimediatyö ja sen dokumentointi
- interaktiiviset verkkosivut ja niiden dokumentointi.

Ohjelmiston testaukseen ja dokumentointiin liittyvä opinnäyte

- toteutetun ohjelmiston testaaminen olemassa olevan testaussuunnitelman mukaan ja ohjelmiston testauksen raportointi.

3 Arviointikriteerit

Hyväksytyssä opinnäytteessä osoitat osaavasi:

Työprosessin hallinta

- valita opinnäytteellesi ajankohtaisen, omaan ammattialaasi liittyvän aiheen
- tehdä ohjeenmukaisen työsuunnitelman
- noudattaa aikatauluja ja ohjeita ja neuvotella tarvittaessa ongelmista
- asettaa opinnäytteellesi tavoitteet itsenäisesti tai ohjaajan avustamana
- suunnitella työsi esittelytilaisuuden ja tuottaa valmistellun esityksaineiston
- osallistut ohjaukseen ja opinnäytteiden esittelytilaisuuteen

Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

- jäsentää kirjallisen raporttisi sisällön ja noudattaa raportointiohjeita
- ilmaista asiat asiatyylilikelellä
- valita oikeat työmenetelmät, -välineet ja materiaalin sekä käyttää niitä

Työn perustana olevan tiedon hallinta

- hankkia tietoa eri lähteistä ja arvioida löytämäsi tietoa kriittisesti
- jossain määrin tehdä vertailuja, päätelmiä ja yhteenvetoja sekä tuoda esiin omia mielipiteitäsi

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

- esitellä työsi havainnollisesti
- ottaa vastaan ja antaa palautetta
- jonkin verran arvioida oman opinnäytteesi tuloksia ja laatua
- toimia koko opinnäytetyöprojektin ajan yhteistyökykyisesti ohjaajan ja muiden sidosryhmien kanssa.

4 Opinnäytteen ohjaus ja työn eteneminen

Kuva 1: Opinnäytteen ohjaus ja työn eteneminen.

4.1 Lähiohjaukseen osallistuminen

Opinnäytteen tekeminen aloitetaan koulussa orientoivalla oppitunnilla ennen työssäoppimisjakson alkua.

4.2 Aiheen valinta kirjallisena

Opinnäytteesi aiheen valinnan ilmoitat kirjallisena opettajan ohjeiden mukaisesti. Opettaja hyväksyy aiheesi. Kun aiheesi on hyväksytty, voit aloittaa työsuunnitelman teon.

4.3 Työsuunnitelma kirjallisena

Kirjoitat opinnäytteestäsi työsuunnitelman ennen työn toteuttamista. Opettaja hyväksyy työsuunnitelmasi. Tämän oppaan lopussa on liite, jossa on malli työsuunnitelman pohjaksi.

4.4 Henkilökohtainen ohjauskäynti (raakaversio)

Opinnäytteen teon aikana on henkilökohtaista ohjausta opettajan ohjeiden mukaan.

4.5 Työn palautus ohjaajalle

Tulosta paperille esitysgrafiikkaohjelman (esimerkiksi PowerPoint) diat **muistiinpanoineen** ja lisää kansisivu (katso malli). Jos et käytä esitysgrafiikkaohjelmaa, niin kirjoita lyhyt teksti, 1-2 sivua, opinnäytteestäsi. Tulosta se ja lisää kansisivu (katso malli). Kansisivuun voit lisätä kuvan. Jos opinnäytteesi on kirjallinen dokumentti, tulosta se.

4.6 Esittäminen

Jos käytät esityksessäsi esitysgrafiikkaohjelmaa apuna, niin muista, että siinäkin pitää lähteet mainita elleivät ne ole sinun omia, esimerkiksi tekstit, kuvat ja videot. Esitys tulisi pitää vapaasti – ei suoraan paperista lukien. Käytä havaintovälineitä, piirroksia, valokuvia, demoja yms. esityksesi elävöittämiseksi.

Hyvässä esityksessä on aloitus - varsinainen asia – lopetus. Kerro miten suunnittelit työn, mitä teorettista tietoa työhösi liittyy, miten ja millä välineillä teit työn ja arvioi työsi. Harjoittele esittämistä! Esityksen kesto on n. 10 minuuttia. Esityksen jälkeen opinnäytteestäsi keskustellaan ja saat siihen liittyviä kysymyksiä.

5 Kirjallisen raportin ohjeet

5.1 Wordin ohjeet

Asetukset:

reunukset 4,2,2,2

Arial 11, riviväli 1,5

kappaleiden välistykset 0pt

sivunumero: ylätunnisteen 1. rivi. Numerointi näkyy vasta varsinaisella tekstisivulla.

5.2 Raportin rakenne

Kansisivu, katso malli liitteessä 1. Voit lisätä myös oman kuvan kansilehteen.

Sisällysluettelo, esimerkiksi kuten tässä ohjeessa.

Varsinainen teksti, kuten tässä ohjeessa.

Lähteet, katso malli lähdeluettelosta ohjeen lopusta.

Kuvat ja taulukot merkitään Tutki ja kirjoita -kirjan ohjeiden mukaisesti.

Liitteet

5.3 Esimerkkejä lähteiden käytöstä

Johtaja Meikäläinen (2011) kertoi ...

Hyrian opiskelija voi lähteä ulkomaille työssäoppimaan (Hyria 2010, 11).

Lähteet, malliluettelo

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Hyria koulutus 2010. Opiskelijan infopaketti 2010-2011.

IKEA 2010. Liikeidea. Viitattu 25.11.2010.
http://www.ikea.com/ms/fi_FI/about_ikea/the_ikea_way/our_business_idea/index.html

KHT-yhdistys ry 2010. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 9. painos. Helsinki: KHT-Media Oy.

Meikäläinen, M. 2010. Johtaja. Oy Yritys Ab. Haastattelu 20.1.2011

SOK. Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta. S-kanava.fi. Bonus. Viitattu 18.8.2011.
<http://www.s-kanava.fi/web/vk/bonus>

Kuvat, malliluettelo

Kuva 1: Opinnäytteen ohjaus ja työn eteneminen. 7

Liitteet, malliluettelo

Liite 1 Kansimalli 11

Liite 1 Kansimalli 11

Opinnäytteen nimi

Onni Opiskelija
Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto
Ohjelmistotuotannon koulutusohjelma
Opinnäyte
Toukokuu 2011

Oiva Opiskelija
Hyria Hyvinkää, Kauppalankatu 18
Liiketalouden perustutkinto
koulutusohjelma

Työsuunnitelma

päiväys

Opinnäytteen alustava nimi

Kerro ympäristöstä missä teet opinnäytteesi, ja mitä työn tuloksena syntyy. Alustava aikataulu. Luettelo tietolähteistä.

Työn yleinen kulku

Kerro yleisesti, mitä teet, missä järjestyksessä ja miten työ tehdään. Kerro, mitä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja käytät. Huomioi kestävä kehitys. Mainitse myös, mitä työturvallisuusasioita piti ottaa huomioon.

Työn vaiheet (tarkempi kuvaus)

Kerro vaiheittain, mitä teet. Otsikoi työn eri vaiheet ja kuvaile niitä kaikkia omin sanoin.

Esittäminen

Miten esittelet opinnäytteesi. Mitä apuvälineitä käytät. Käytätkö demoja, dioja, videota...